

Да 105-годдзя Міхася Лынькова

Міхась Ціханавіч Лынькоў – пісьменнік з цікавейшым жыццёвым і творчым лёсам. Далёка за межамі нашай рэспублікі вядомы яго творы. Сярод іх – раман «Векапомныя дні», які атрымаў Дзяржаўную прэмію БССР, апавяданні «Над Бугам», «Гой», «Андрэй Лятун», «Астап» і інш.

Міхась Лынькоў жыў актыўным творчым і грамадзянскім жыццём. Ён пісаў апавяданні, кіраваў пісьменніцкай арганізацыяй, у якасці дыпламата ездзіў за акіяна на сесіі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, сустракаўся з выбаршчыкамі і выконваў даручэнні як дэпутат Вярхоўнага Савета Беларусі.

Нарадзіўся вядомы пісьменнік 30 лістапада 1899 г. у вёсцы Зазыбы Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці ў сям'і рамонтнага рабочага. Бацькі яго ў пошуках заробкаў часта пераязджалі з аднаго месца на другое. Міхась вельмі рана спазнаў «асалоды» паднявольнага жыцця, матэрыяльнай нястачы, клопату аб кавалку хлеба. Скончыўшы Старасельскае народнае вучылішча, Лынькоў паступіў у Рагачоўскую настаўніцкую семінарыю. З 1917 г. працаваў, а летам 1919 г. пайшоў у Чырвоную армію. Пасля заканчэння грамадзянскай вайны ён настаўнічаў у Свержаньскай сямігадовай школе. Першыя фельетоны, нарысы, вершы, апавяданні пісьменніка пачалі друкавацца на старонках акруговай газеты з 1925 г.

У 1930–1933 гг. М. Лынькоў працаваў у Дзяржаўным выдавецтве БССР. Побач з літаратурнай дзейнасцю ён веў значную грамадскую і навуковую работу. У 1936 г. яго абралі членам-карэспандэнтам Акадэміі навук БССР. Многія творы Лынькова перакладзены на рускую, украінскую, польскую і іншыя мовы.

Памёр Міхась Лынькоў 21 верасня 1975 г. у Мінску. На доме, дзе ён жыў, устаноўлена мемарыяльная дошка, яго імем названа вуліца.

Вытрымкі з біяграфічнай даведкі і матэрыялы кніжнай выставы магчыма выкарыстоўваць – па жаданню бібліятэкара – пры правядзенні гульні-віктарыны.

«Сустрэча з Міхасём Лыньковым»

Гульня-віктарына па творчасці пісьменніка

Гульня-віктарына разлічана на вучняў 5–6-х класаў.

Мэта гульні: пазнаёміць чытачоў з жыццём і творчасцю вядомага беларускага пісьменніка, выклікаць цікавасць да яго твораў для дзяцей. Напярэдадні правядзення мерапрыемства бібліятэкар павінен параіць чытачам – удзельнікам гульні прачытаць твары, аб якіх будзе весціся размова, каб яны змаглі актыўна адказаць на пытанні. Бібліятэкар рыхтуе жэтоны (любога колеру і выгляду), якія будуць раздавацца дзецям за правільныя адказы на пытанні. Выбіраецца журы, што будзе падводзіць вынікі, узнагароджваць пераможцаў (па колькасці жэтонаў).

Вядучы. Добры дзень, дзеці! Сённяшняя наша сустрэча прысвечана знаёмству з жыццём і творчасцю вядомага беларускага пісьменніка Міхася Лынькова, і гэта не выпадкова: 30 лістапада спаўняецца 105 гадоў з дня яго нараджэння.

Зараз мы паглядзім, як вы ведаеце творы пісьменніка. Я прапаную вам віктарыну па цыкле апавяданняў Міхася Лынькова. Але спачатку трэба выбраць журы, якое будзе ўваж-

ліва вас слухаць і ацэньваць адказы, а потым вызначаць пераможцаў. *Выбіраюць журы.*

А цяпер слухайце ўважліва і актыўна ўдзельнічайце. Такім чынам:

«З якіх твораў гэты радкі»

1. Братка ты мой, братка родненькі. Жыву ж я цяпер, жыву, чалавек я цяпер, не абы-хто...

(«Над Бугам»).

2. – І ляцім жа, браткі, эх, ляцім!.. Даганяй – не дагоніш...

(«Андрэй Лятун»)

3. Жыцця ты майго хочаш, крыві маёй прагнеш, блыха сабачая! Зслаб ты для гэтага, зслаб. З натугі лопнеш, а мяне табе не ўзяць... Падохнеш ты сабакам, і яны падохнуць, голуб, не дзе дзенуцца...

(«Астан»)

4. Нешта хацела сказаць Ірына і не паспела. Усё ўзнялося ў вогненым смерчы, патанула ў грукаце, скрыготах, у завываючых маланках узрываў.

(«Ірына»)

5. Увесь атрад быў даўно на зямлі. Чакалі толькі аднаго яго, «Камсамольца». І калі заўважылі, здзівіліся. Ішоў ён неяк не па-людску, нібы поўз у паветры, няўпэўнена, зыбаўся часам, шугаў носам уніз, зноў выпростваўся...

(«Талісман»)

6. – Уга... знайшлі ціхоню... Гэта не дзед, а яхіда чыстая... Няма на яго ніякага ўгамону, ва ўсякую маю справу свой нос утыкне... Учора, што вы думаеце, надумаўся аладкі пячы: колькі мукі перапсаваў, сала перапаліў... А потым як узлуецца, дык яшчэ мяне аблаяў. Ён мяне за-аціркай абазваў...

(«Дзед Аўсей і Палашка»)

7. Стары беражна падняў з зямлі кавалак хлеба, асцярожна здзьмух-

нуў з яго пылінкі, пясок, зняў прыстаўшыя саломінкі і тут жа сур'эзна, як рабіў усё на свеце, аддаў хлеб сабаку.

(«Кавалак хлеба»)

8. Багровае полымя высока шугала ў небе там, дзе стаяла яе хата. Зрэдку ўзняліся снапы залацістых іскраў, весела рассыпаліся, паволі ападаючы на прыціхлую, маўклівую зямлю. Анісся лёгка ўздыхнула і адчула, як зваліўся з плеч нязвычайны цяжар, як сэрца стала біцца радасна, усхвалявана, як усёй істотай авалодала трапяткое адчуванне жыцця, ніколі не ўміраючага, бязмежнага, заклікаючага.

(«Насустрач жыццю»)

Вядучы. Добра, малайцы! Бачу, што ведаеце вы апавяданні.

Журы падводзіць вынікі.

У 1935 г. выйшла кніжка Лынькова «Янка-парашутыст», дзе апавядалася пра вясёлыя прыгоды хлопчыка, які палюбіў авіяцыю, хацеў стаць лётчыкам. У тым жа годзе ў друку з'явіліся ўрыўкі з аповесцей «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў» і «Міколка-паравоз». Казачная аповесць пра смелага ваяку Мішку з'яўляецца прыгоднічкай, у ёй многа павучальнага, пра жывёл расказваецца з надзвычайным добрым веданнем іх звычак і «характараў». У аповесці «Міколка-паравоз» дзейнічаюць і змагаюцца людзі, аўтар апавядае пра падзеі Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Вельмі захапляюча паказаны дні і справы маленькага Міколкі, яго дзіцячыя радасці і засмучэнні. Аповесць «Міколка-паравоз» з'яўляецца самай займальнай і вясёлай дзіцячай кнігай Лынькова, якую любяць і дарослыя.

Па выніках першай віктарыны ў нас ужо ёсць найбольш актыўныя ўдзельнікі. Але і ў астатніх яшчэ ёсць магчымасць таксама паказаць сябе і атрымаць прызы. Зараз мы правядзем яшчэ адну віктарыну, яна грошкі адрозніваецца ад першай, але таксама вельмі цікавая і датычыцца твораў Міхася Лынькова.

Такім чынам:

Хто з герояў Міхася Лынькова?

1. ...сваім паравозам вылечыў кульгавага Саўку?

(Андрэй Лятун)

2. ...у імя ўласнага дабрабыту, сенсацыі рызыкуе сваім жыццём?

(Джо, «Талісман»)

3. ...паўтарыў подзвіг Івана Сусаніна?

(Астан, «Астан»)

4. ...паміраючы за новы грамадскі лад, разумее, што жыццё не прайшло бескарысна?

(Васька Шкетай, «Над Бугам»)

5. ...знішчыў нямецкую камендатуру, адпомсціўшы гэтым за смерць маці і сястры?

(Міколка, «Васількі»)

6. ...хоць і быў асуджаны на пажыццёвае зняволенне, але захоўваў цвёрдасць духу?

(Захар Крымянец, «Сустрэчы»)

7. ...гаворыць у апошнія хвіліны жыцця: «Смерць вам будзе. Чорная, паганая смерць. І шкадую толькі, што мне не прыйдзеца біць вас, не мне...?»

(Васіль, «Пацалунак»)

8. ...падпаліла хату, дзе знаходзіўся муж-зраднік, і пайшла насустрач новаму жыццю?

(Анісся, «Насустрач жыццю»)

9. ...узарвала нямецкі эшалон, кінуўшы міну ў топку паравоза?

(Ірына, «Ірына»)

10. ...вельмі выхваляўся ўзнагародамі за турэцкую вайну, а пасля турэмнага зняволення згадзіўся аддаць іх Міколку на цацкі?

(Дзед Астан, «Міколка-паравоз»)

11. ...прапанаваў смелы план вызвалення бальшавікоў з пакаўза?

(Міколка, «Міколка-паравоз»)

12. ...марыў стаць парашутыстам і спачатку спрабаваў зляцець з хаты пры дапамозе парасона, а затым падняў на папяровым змеі ката?

(Янка, «Янка-парашутыст»)

13. ...выратаваў ад гібелі Сёмку-матроса?

(Дзед Астан, «Міколка-паравоз»)

Вядучы. Я думаю, што творы Міхася Лынькова змястоўныя і цікавыя для вас, сённяшняга пакалення. Асабліва, напэўна, яго аповесць «Міколка-паравоз». Хочацца параўнаць Міколку з героем рамана В. Гюго Гаўрошам, адным з любімых персанажаў французскіх дзяцей. І Гаўрош, і Міколка нацяпеліся ў галечы, беднасці, бяспраўі, абодва самаахвярна і з энтузіязмам прынялі ўдзел у змаганні за справядлівасць. І як бы не пайшло далей іх жыццё, але гэтых маленькіх герояў, шчырых у сваіх парываннях, нельга аддаваць забыццю.

А. Я. Стрыжэвіч,
г. Брэст

